

Přílohy:

Příloha č. 1

Komunistický slovník

„Všichni poctiví, čestní lidé této země jdou se stranou, pracují pro rozvoj socialistické společnosti, pro zítřky této země. V jedné frontě s lidem jde i všechno to nejlepší, co naše kultura má.“³²

Ateistická výchova: cílevědomé ovlivňování lidí, aby si osvojili vědecký materialistický světový názor a překonali náboženské předsudky. Ateistická výchova byla součástí komunistické výchovy a hrála důležitou roli při výchově nového člověka, vyzbrojeného pokrokovou marxisticko-leninskou ideologií a s pevným ateistickým přesvědčením. Marx napsal, že „...náboženství bude mizet v té míře, jak se bude rozvíjet socialismus. Jeho zrušení musí být výsledkem společenského vývoje, v němž velká úloha patří výchově“³³

Boj za mír: Nejširší tehdejší hnutí lidí sjednocených hrozícím nebezpečím světové války a ohrožených vymoženostmi civilizace a kultury. Cílem tohoto hnutí byl odvrácení třetí světové války, boj proti agresorům za všeobecné a úplné odzbrojení. Občané tehdejší Československa viděli v zachování míru jeden ze základních úkolů. „Pionýr přeje svobodu a mír všem národům. Miluje našeho osvoboditele Sovětský svaz, zemi svobody, míru a socialismu“³⁴

Branná zdatnost: Všechna mládež měla povinnou branou výchovu v rámci školní výuky pro zvyšování fyzické odolnosti. Mládež byla organizována ve Svazarmu, tj. organizace, ve které mohli rozvíjet svou fyzickou zdatnost (např. parašutismus, střelba ze zbraní atd.).

Budovatel socialismu: Budovatel bylo v době socialistického Československa často užívané označení pro člověka (soudruha), který aktivně přispíval k budování socialismu. Toto označení bylo vyhrazeno spíše pro uvědomělé pracovníky všeho druhu, tj. i úředníky, důstojníky a politiky.

³² . Úvodník, Rudé právo, 1.2.1977

³³ K. Marx, F. Engels, *V. I. Lenin o religii*, Moskva 1975, str.20

³⁴ . *Zakládáme pionýrské oddíly*, ÚV ČSM, říjen 1949.

Budovatelem se ale mohl dle (propagandistické) potřeby stát kdokoli, pokud bylo třeba vyzdvihnout jeho zásluhy o budování socialismu.

Drahá vlast: Milá a mající velkou cenu. Označení pro tehdejší Československo. Láska k vlasti byl společný rys každého správného budovatele socialismu a občana Československa.

Estetická výchova: formování a rozvoj lidských schopností vnímat umělecká díla a estetické vlastnosti jevů skutečnosti, tj. umění hodnotit je jako krásné nebo ošklivé, vznešené nebo nízké, tragické nebo komické. V socialistické společnosti byla estetická výchova součástí jednotného procesu komunistické výchovy. Je to cílevědomé působení na různé stránky duchovního života lidí a její důležitá oblast je práce lidí. Cílem komunistické estetické výchovy byl, aby se u každého člověka rozvíjela snaha zdokonalovat vlastní pracovní činnost. Základem estetické výchovy v komunistickém režimu byla totiž práce, při které se formují estetické schopnosti. Důležité místo v estetické výchově zaujímal marxisticko-leninská estetika, věda, která zkoumala celou oblast estetických vztahů ke světu a tím pomáhala formulovat úkoly a cíle estetické výchovy.

Hrdinný lid: Lid Velkého Sovětského svazu, který byl dáván za příklad lidem lidově demokratických republik při budování socialismu. Hrdinný lid budoval svou vlast SSSR a pomáhal ostatním socialistickým zemím. Stali se nástrojem propagandy nejen pro dospělé, ale také pro děti a mládež.

Kádrovák: Úředník v továrně, zemědělském družstvu, na úřadu... Udržoval a doplňoval tzv. osobní kádrové materiály. Spolurozhodoval o přijetí do zaměstnání, o studiu na škole, vydání devizového příslibu apod. Kádrovák byl spolehlivým členem KSČ.

Komunistická morálka: Souhrn zásad a norem chování budovatelů socialistické a komunistické společnosti. Hlavními rysy této komunistické nebo-li proletářské morálky byly: kolektivismus, vzájemná pomoc, soudružská solidarita, nenávisť k buržoazii, sebeobětavost a pevnost v boji. Rozšíření norem komunistické morálky se především projevovalo ve vztahu členů společnosti k práci. Práci se po nástupu komunistického režimu považovala za čestnou záležitost pracovníka a za jeho morální povinnost.

Komunistická práce: 1. v úzkém smyslu je to práce ve zralé komunistické společnosti, která se změnila v prvotní potřebu každého člověka. 2. v širším smyslu jsou to rysy a tendence práce v socialistické společnosti, připravující přechod k vlastní komunistické práci. Komunistická práce „předpokládá zásadní změny úrovně vývoje výrobních sil, sociální podstaty a charakteru pracovní činnosti, způsobu zapojení jednotlivce do kolektivní a společenské práce, překonání dělby práce na duševní a fyzickou práci, na práci výkonnou a řídicí, na činnost v pracovním a volném čase“³⁵

Komunistická výchova: cílevědomé, systematické, plánovité formování lidí, oddaných komunismu, všestranně a harmonicky rozvinutých, kteří organicky spojují vysoké ideové přesvědčení s komunistickými formami činnosti. Základní stránky komunistické výchovy jsou tyto: formování vědeckého komunistického světového názoru, výchova komunistického vztahu k práci, internacionalistická a vlastenecká výchova, všeobecné a polytechnické vzdělávání, estetická výchova, tělovýchova. Komunistická výchova již od narození směřovala děti k životu v kolektivu. Výchovu dětí přebírá stát (jesle, školky), aby se matky mohly co nejdříve zapojit do pracovního procesu a budovat socialismus.

Komunistický vychovaný člověk: Podle Slovníku vědeckého komunismu (Nakladatelství Svoboda, Praha 1978) komunistický vychovaný člověk je „zralým veřejným činitelem, všestranně vzdělaným, který si osvojil vědecký marxistickoleninský světový názor. Má vysokou vnitřní i vnější kulturu, bezúhonné morální kvality, je fyzicky zdatný, emocionálně citlivý a esteticky rozvinutý. K práci přistupuje jako k prvotní potřebě života, jako ke způsobu nejúplnější tvůrčí seberealizace a rozvíjení schopností“.

Komunistický vztah k práci: Vnitřní nutnost pracovat pro blaho společnosti podle schopností, podle všech fyzických i duševních sil. Podle komunistického režimu práce byla považována za prvotní životní potřebu, komunistický vztah k práci byl faktem společenského vědomí, kritériem mravní znalosti člověka socialistické společnosti, hlavním rysem jeho morálního profilu. Komunistická práce byla natolik důležitá, že, podle komunistů, byla schopna i při nucené práci v určité míře strhnout lidi a dát jim pocítit radost z práce.

³⁵ *Slovník vědeckého komunismu*, Svoboda: Praha 1978, s.124

Lidově demokratická republika: Forma diktatury proletariátu, v němž má vedoucí úlohu komunistická strana či skupina stran pod vedením komunistické strany. Slovo demokracie samo označuje „vláda lidu“, doslovný překlad tohoto termínu by tak byl „lidová vláda lidu“- Komunisté přídomek „lidová“ použili hlavně proto, aby toto státní zřízení odlišili od západních demokracií. Považovali lidově demokratickou republiku jako jednu z primárních fází vývoje beztřídní společnosti. Následující fáze byly socialismus (nižší) a komunismus (vyšší, úplný nebo rozvinutý komunismus). (Viz. kapitola 3. „Pokus o definici komunismu“).

Májová přehlídka: Roční, tradiční a slavnostní komunistické nastoupení. Jednalo se o jednu z nejdůležitějších komunistických oslav. 1. máj je Svátek práce a proto nesl veliký význam. Na shromáždění zazněla československá hymna a Internacionála.

Mladí budovatelé republiky: Děti a mládež, kteří aktivně přispívali k budování socialismu. Byli vychovávaní tak, aby se stali zdatnými pracovníky a obránci své vlasti, „Chceme se vzdělávat a učit proto, aby z nás vyrostli správní budovatelé socialismu“³⁶.

Nejlepší přítel a ochránce dětí celého světa: Takto byl označován soudruh Stalin - vlastním jménem Josif Vissarionovič Džugašvili. Stalin chápal děti jako budoucnost národa a děti chápaly Stalina jako hrdinu a jako člověka, který jim poskytne ochranu před špatným vlivem a proti nepříteli.

Oddíl: Samostatný organizační útvar, jednotka. Např: skautský oddíl, pionýrský oddíl. Každý oddíl má vedoucího.

Oddílové plány: Předem stanovený rozvrh činnosti. Každému oddílu byly přiděleny (u určité příležitosti) jednotlivé úkoly, ty si podle toho připravily oddílové plány.

Pionýr: (termín pochází z angličtiny „pioneer“). Organizace Pionýr byla založena jako ideologická organizace KSC pro děti na základní škole. Sloužila komunistické straně pro šíření myšlenek socialismu mezi dětmi. Skaut a podobné

³⁶ MALACHOVÁ Z. *Pionýrské noviny*, 24.dubna 1952, č.35

předúnorové organizace byly v té době zakázané. Učitelé na základních školách byli nuceni zajišťovat masový nábor do Pionýra. Hlavním kritériem úspěšnosti byla politická organizovanost a šíření myšlenek komunismu mezi dětmi.

Pionýrský aktiv: Pionýrské schůze projednávající aktuální otázky.

Pokroková národní tělovýchovná tradice: Progresivní tradice, usilující o pokrok. Tělovýchova byla a bývala pro komunisty velmi důležitá část výchovy. Usilovali o její zlepšení, aby socialističtí sportovci získali dobré výsledky při světových soutěžích.

Politický boj dělnické třídy: Vyšší forma třídního boje proletariátu proti buržoazii, za sociální osvobození, za likvidaci systému kapitalistického vykořisťování, za demokratická práva a svobody, za mír a národní nezávislost.

Posílit vlast: Vlast byla posilována jednáním lidu v souladu s rozhodnutím strany a vlády.

Pracovní nadšení: Silné zaujetí, zanícení pro práci. V tomto období práce měla být prostředkem budování. Nejednalo se o pouhou práci, ale o práci socialistickou. Podrobněji nám socialistickou práci vysvětluje heslo „Socialisticky pracovat, socialisticky žít!“³⁷. Lidé neměli pracovat jen pro peníze, ale měli pracovat pro budoucí blaho socialistické společnosti. Měli tedy pracovat s radostmi a vědomostmi, že přispívají k zlepšení své vlasti.

Přátelství národů: Je to všestranná bratrská spolupráce, politická, ekonomická, vojenská a kulturní vzájemná pomoc národů a národností, které se daly cestou socialistického vývoje. Ideje přátelství národů se staly v SSSR vládnoucí ideologií. Přátelství a bratrství všech národů SSSR a nepřítomnost národnostního a rasového nepřátelství bylo jednou z důležitých morálních norem socialistického soužití.

Přesvědčovat o výhodách společné práce: Komunisté usilovali o spolupráci jako základ nové společnosti. Lidé se měli naučit kooperovat, spolupracovat, jen tímto způsobem mohli dosáhnout vyšších pracovních výsledků. Proto komunisté a členové představenstva JZD budou přesvědčovat rolníky, aby

³⁷

Respekt, dostupný z WWW: www.respekt.cz

začali společně hospodařit na scelených polích³⁸.

Radostná oslava Svátku Práce: Tento svátek patřil mezi nejdůležitější (označován jako radostný svátek), při kterém se organizovaly masové prvomájové průvody, které procházely městem, často před tribunou s místními představiteli moci. Účast na oslavách prvního máje byla obvykle nepsaně povinná a nadřízení a učitelé měli nařízeno kontrolovat účast svých podřízených a žáků. V průvodu byly zastoupeny podniky, školy i různé zájmové organizace.

Rudý šátek: Rudý šátek se stal symbolem pionýrů všech socialistických zemí. Výběr této barvy nebyl samozřejmě kauzální. Rudá barva je totiž barva komunistické vlády. Rudý nebyl jen pionýrský šátek, ale i vlajka Sovětského svazu a tato barva se objevovala i v dalších důležitých názvech (Rudé právo, Rudá armáda, rudé hvězdy atd.). Rudý šátek „představoval symbol prolité krve za věc dělnické třídy“³⁹

Skupina: Několik jednotlivců spojených společnými zájmy. V pionýrské radě všechny oddíly na škole tvořili skupinu. Práci skupiny řídila skupinová rada. Skládala se ze tří až pěti členů, volených na shromáždění všech pionýrů celé školy a z předsedů jednotlivých oddílů. Skupinu vedl člen ČSM za spolupráce člena učitelského sboru. Rady pionýrských oddílů a skupin pomáhali a radili žákovské organizaci. Pionýrská skupina měla za účel řídit a organizačně, informačně a finančně zajišťovat oddíly, které registrovala. Pionýrská skupina má na rozdíl od oddílu a volnočasového klubu právní subjektivitu. (viz. kapitola *Organizace POJ*)

Skupinové shromáždění: Vrchol pionýrské hierarchie. V době komunistického režimu se taková shromáždění konala pravidelně při výročí různých významných dnů např. VŘSR, 1. Máj, Vítězný únor, MDŽ atd...

Smělý a odvážný úkol: Takto byly nazvány různé úkoly, které pionýři pravidelně dostávali k splnění. Mohly být různého druhů (příprava na 1.Máje, na nový školní rok, na setkání s některými osobnostmi republiky atd..), „Letos budeme mít větší odpovědnost než loňské 5.třídy. Loni jsme skupinu teprve

³⁸ Rudé právo, roč.32, č.170

³⁹ Rotteinbon, Skauti za ostatními dráty, Praha 1993, str. 8

zakládali, ale letos musíme nejen pionýrům ve 4.třídách pomáhat, ale i být jim vzorem. Musíme se ještě lépe chovat a učit“⁴⁰

Socialistická kultura: Je to souhrn kulturních hodnot a sféra činnosti členů socialistické společnosti. „Socialistická kultura vzniká a rozvíjí se na základě vědeckého marxistického světového názoru, který určuje ideový obsah různých sfér kulturního života. Lidová osvěta a vzdělávání za socialismu nejen plní osvětové úkoly, ale i formují marxistický světový názor. Církev je odloučena od státu a škola od církve“⁴¹

Soudruh: Původně oslovení členů komunistické strany. Po převratu v roce 1948 takto členové strany oslovovali i ostatní. Například ve školství se běžně používalo oslovení soudružko učitelko, na vojně soudruhu majore, u Veřejné bezpečnosti soudruhu příslušníku.

Soudružská spolupráce: Společná práce osob nebo institucí. V komunistickém režimu byla spolupráce určena k dosažení společných zájmů. Soudruzi spolupracovali v různých oblastech života (sport, práce, budování vlasti atd...)

Sovětská fyskultura: Sovětská tělesná výchova, sloužící oddaně a obětavě pracujícím člověku a jeho tužbě po lepším, zdravějším a kulturnějším životě. Socialistický systém tělesné výchovy a sportu se postupně stával náplní práce tělovýchovného hnutí. Vrcholem této práce byly pravidelně pořádané Spartakiády, které měly být přehlídkou mladí, zdraví a fyzické zdatnosti národa.

Sovětský lid: Nové historické, sociálně třídní a internacionální společenství lidí v SSSR, který vzniklo v důsledku vítězství socialismu. Byl to socialistický svazek a monolitní jednota všech pracujících Sovětského svazu, které tvořily sociální základ sovětského mnohonárodního a všelidového státu. Do tohoto svazku patřili sovětské lidi různých národností, různých tříd a sociálních skupin. Sovětský lid jako mnohonárodní společenství je/byl sociálním společenstvím širším než jednotlivé národy nebo národnosti.

Spartakiáda: Cvičení které se konalo každé čtyři roky na Strahovském

⁴⁰ URBÁNEK K., Pionýrské noviny, r.1952, č.35

⁴¹ Slovník vědeckého komunismu, nakladatelství Svoboda, Praha 1978, s.134.

stadionu. Po zázaku populárního Sokola, hledala komunistická strana náhradní formu pro masová vystoupení obyvatelstva, jako formu nové organizované zábavy. Účast na spartakiádním cvičení byla pro některé skupiny obyvatelstva povinná - například pro vojáky, žáky, studenty, kteří pokud byli vybráni, museli se spartakiádního cvičení účastnit.

Stát všelidový: Stát socialistického typu, vyjadřující zájmy a vůli všeho lidu. Byla jedna z etap ve vývoji politické organizace společnosti po svržení moci vykořisťovatelů a nástroj výstavy komunismu.

Svazák: Mládež/ Dítě, které chodilo do Pionýra nebo do jiné dětské organizace.

Svazek dělnické třídy a rolnictva: Jedná se o zvláštní formu třídní spolupráce dvou pracujících tříd v boji za svržení kapitalismu a vybudování komunistické společnosti. Vznik a upevnění tohoto svazku byly podmíněny základními zájmy těchto tříd.

Tábor míru: Seskupení lidí, organizací, států politicky spjatých, dříve země socialistického tábora. Komunisté nazývali svou část světa „tábor míru“, čili místo, kde panuje mír a kde se dá příjemně žít.

Timurovský úkol: Timur byl hrdina knihy Arkadije Gajdara „Timur a jeho parta“. Byl považován za velmi odvážného a smělého kluka (Timurova parta pomáhala tajně rodinám, jejichž muži byli na frontě, nosili dříví, vodu, hledali kozu, apod.) a proto se stal vzorem dětských pionýrů, kteří dokonce pojmenovali některé úkoly podle jeho jména (první timurovský úkol, druhý timurovský úkol atd...).

Tramping: Jedná se o typický a charakteristický fenomén po vzniku samostatného Československa. Hlavní rysy těchto hnutí byly svobodomyšlnost, neformálnost, volnost a obdiv k západní kultuře. Proto tyto jevy nikdy nevyhovovaly totalitnímu režimu.

Třída dělnická: Jedna ze základních tříd kapitalistické a socialistické společnosti, hlavní síla ve výrobě materiálních statků a v přestavbě společenských vztahů. Za socialismu byla dělnická třída vedoucí silou společnosti. Byla považována za nejpokrokovější a nejrevolučnější třídou společnosti a stanovila si

cíl nahradit kapitalismus socialismem.

Třídní boj: V přechodném období od kapitalismu k socialismu jednalo se o boj dělnické třídy, která vybojovala státní moc ve svazku s neproletářskými masami pracujících, které vede, proti svrženými reakčním vykořisťovatelským třídám, boj za likvidaci vykořisťovatelských tříd, za revoluční přestavbu společnosti a zajištění vítězství socialismu. Třídní boj byla obecnou zákonitost přechodu různých zemí k socialismu.

Třídní nepřítel: Třídním nepřítelem komunismu může být každý, kdo není věrný myšlence komunismu a poslušný pokynů komunistické strany a jejího vůdce.

Uvědomělý a platný budovatel socialismu: Správné chápající příslušnost k určitému národu, vědomý si svého poslání, úkolu. Je platným členem lidské společnosti a jako správný budovatel plní svůj úkol : přispívat k budování socialismu

Včasná sklizeň beze ztrát: Úrodu vypěstovanou bylo třeba sklidit včas a to pomocí soudružské spolupráce (brigád z továren, škol a úřadů)

Veliký Sovětský svaz: Sovětský svaz (celým názvem Svaz sovětských socialistických republik, zkráceně SSSR), byl socialistický svazový stát ve východní Evropě a severní části Asie existující v rozmezí 1922 až 1991. Přídavné jméno „veliký“ označuje jeho důležitost, významnost a vážnost. Jako u každého totalitního režimu mělo toto adjektivum označit velikost a nadřazenost Sovětského svazu.

Vítězná standarta: Vítězný prapor, který mohly získat pionýrské skupiny po nějakém dobrém skutku.

Všestranný rozvoj osobnosti: Zdokonalování všech schopností člověka. Podle slovníku vědeckého komunismu (Nakladatelství Svoboda, Praha 1978) všestranně rozvinutý člověk je tedy „člověk, který v sobě harmonicky spojuje duchovní bohatství, morální čistotu a fyzickou dokonalost, něco nového, člověk tvořivě myslící a pracující“.Je to tedy člověk, který se stal tvůrcem a specialistou v té oblasti, která ho zajímala.

Výchova nového člověka: Cílevědomá systematická péče o duševní a tělesný rozvoj člověka. V komunistickém režimu si stanovila cíl „vytvořit“ nový typ člověka, který by byl věrným pracovníkem, miloval vlast a věřil v socialistické ideály .

Vzájemná důvěra: Dobová fráze vyjadřující tehdejšího vztahu mezi lidmi. Vzájemná důvěra mezi lidmi byla v tomto období považována za základ k úspěšné spolupráci.

Vzorný agitátor: Člověk se schopností přesvědčovat, získávat lidi pro jisté myšlenky, pro jistý program, pro účast na činnosti (většinou se jednalo o politické činnosti- např. vstup do komunistické strany). Byl to ideální profil komunistického člověka.

Vzorný pracovník: Člověk pověřen nějakou prací, vykonává ji vzorně a proto může být vzorem, příkladem pro ostatní. Byl to profil správného komunistického pracovníka.

KOMUNISTICKÉ ZKRATKY

• **KSČ:** **Komunistická strana Československa. Komunistická strana Československa** vznikla 16. 5. 1921. Za první republiky opoziční parlamentní strana. V roce 1925 přijala princip bolševizace a v roce revoluční princip 1929 třídního boje. V tomto roce posílilo Gottwaldovo stalinské křídlo a z KSČ odešli někteří zakládající členové. Od vstupu SSSR do války se cíleně připravovala (za vydatné pomoci KSSS) k násilnému převzetí moci a likvidaci demokracie v Československu. Od té doby se mnohokrát neslavně proslavila v naší historii. Po únoru 1948 nastolila několik léta hrůzovlády a teroru mnoha vrstev obyvatelstva. KSČ je odpovědná za stovky politických poprav a deseti tisíce nespravedlivě vězněných lidí. KSČ byla hlavním iniciátorem poválečného znárodnění průmyslu a bankovníctví. Prosadila zákaz agrární strany a po únoru 1948 zlikvidovala československou stranu sociální. Zavírala členy západního odboje, vyhazovala lidi z práce, věznila a popravovala. Šikanovala vojáky, kněží, soukromé rolníky, inteligenci ... Také popravila některé své vlastní členy. Celkem popravila 241 lidí z politických důvodů. (*Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu*)

- **ČSSR:** Československá socialistická republika.
- **ČSL:** Československá strana lidová.
- **ČSM:** Československý svaz mládeže.
- **POČSM:** Pionýrská organizace Československého svazu mládeže.
- **POJ:** Pionýrská organizace Junáka.
- **SSM:** Socialistický svaz mládeže, společenská mládežnická organizace ustavená v roce 1970 pro mládež ve věku 14-30 let. Předcházející organizace Svaz české (slovenské) mládeže se rozpadl během uvolnění režimu v období pražského jara 1968.

Nejaktivnější členy SSM si komunistická strana vybírala jako svoje kandidáty. Těmi byli často také děti z komunistických rodin. Vysoké funkcionáře SSM schvaloval samotný sekretariát ÚV KSČ. V roce 1984 měl SSM 1 600 000 registrovaných členů.

(*Český statistický úřad, 2009*)

- **TNP:** Tábor nucených prací. V roce 1948 byly zřízeny tři v českých zemích a tři

na Slovensku. V roce 1949 vzniklo dalších 27 táborů (zároveň 7 zrušeno). Do roku 1953 prošlo tábory nucených prací 23 tisíc nevinných občanů. (*Dějiny zemí Koruny české v datech, F. Čapka*)

- **RVHP:** Rada vzájemné hospodářské pomoci. Byla založena 23.1.1949 se sídlem v Moskvě. Zakládající členové: SSSR, Bulharsko, Československo, Maďarsko, Polsko, Rumunsko. V roce 1950 se připojila Albánie, 1962 Mongolsko, 1972 Kuba, 1978 Vietnam. Pozorovatelem RVHP byla Angola, Afganistan, Jemen, Irák, Laos, Mexiko, Mosambik, Etiopie, Finsko.

RVHP oficiálně sloužilo k výměně hospodářských zkušeností, technické pomoci, surovin a zboží. Ve skutečnosti bylo vhodným nástrojem k prosazování hospodářských zájmů Sovětského svazu. RVHP také chránilo trhy členských zemí před světovou konkurencí.

- **SČSP:** Svaz československo-sovětského přátelství, rozvíjel přátelské styky se SSSR. Podobně existovali další organizace přátelství, ale jen se socialistickými zeměmi. Naproti tomu bylo trestné založit organizace přátelství se zeměmi západními.

- **SNB:** Sbor národní bezpečnost

- **ČSTV:** Československý svaz tělesné výchovy,

- **PTP:** Pomocný technický prapor - zvláštní vojenské jednotky zřízené v 50. letech ministerstvem obrany, do kterých zařazovala komunistická strana mladé muže nepohodlné režimu. Příslušníci PTP sloužili beze zbraně, byli ubytováni v lágrech; pracovali na stavbách, v kamenolomech, dolech a lesích. Stálá persekuce byla vykonávána formou vojenských rozkazů nebo prodlužováním služby až na 4 roky. Před propuštěním museli členové PTP podepisovat závazek, že budou manuálně pracovat další 3 roky. 1.zářím 1950 dal ministr obrany Alexej Čepička, zeť Klementa Gottwalda, rozkaz ke zřízení prvních osmi vojenských PTP jednotek, kterými prošlo v padesátých letech více než 40 tisíc lidí.

- **ROH:** Revoluční odborové hnutí.

- **MDŽ:** Mezinárodní den žen

- **VRŠR:** Velká říjnová socialistická revoluce

Celkový přehled údajů respondentů.

Celkový přehled údajů respondentů						
Počet	Muži	Ženy	65 – 70 let	71 – 75 let	76 – 80 let	81 – 85 let
73	32	41	34	22	8	9

Dotazník

- 1 S jakými pocity se dnes ohlížíte ke svému dětství? Co Vám dalo?**
- 2 Chodil jste do Pionýrské organizace Československého svazu mládeže (nebo do POJ- Pionýrská organizace Junáka / Skaut atd..)? Pokud ano, jak často?**
- 3 Co jste se tam naučil/a (co Vás tam naučili)? Cítil/a jste se nucen/a tam chodit nebo se Vám tam líbilo?**
- 4 Mohl/a byste říci, jaké byly rituály Pionýra/ Junáka/ Skauti? (pozdravy, kroj, odznaky, příkázání) a hlavně jak jste je přijímal /a (vnímal/a)?**
- 5 Kdyby jste měl/a možnost, co byste chtěl/a změnit v mentalitě PO ČSM? A na co byste teď již nepřistoupil/a?**
- 6 Jak jste trávil/a svůj volný čas (popřípadě kde)?**
- 7 Jak jste trávil/a svůj volný čas s rodinou (víkendy, dovolené)?**
- 8 Jak se podle Vás (jako dětem/mládeži) žilo za komunismu? Stýská se Vám po něčem, co v dnešní společnosti již nyní nenajdete? Co závidíte mládeži dnešní doby?**
- 9 Jaké poznání Vám přinesla doba minulá (cca. 1948-1955)?**
- 10 Chcete k tomu ještě něco dodat? Připomínky, vzpomínky, reflexe?**

UKÁZKY Z DOTAZNÍKŮ:

S jakými pocity se dnes ohlížíte ke svému dětství? Co Vám dalo?

Pan Jiří, 78

Ranné dětství jsem měl krásné, i když ve stínu německého protektorátu, ale to jsem však ve svém mládí a venkovském prostředí příliš nevnímal. V roce 1947 jsem se odstěhoval do Prahy a začal vnímat politickou situaci. Přestaly se prodávat knihy, které jsem miloval a rušily se veškeré dětské organizace. Sám jsem byl v té době v Sokole a cvičil na posledním Všesokolském sletu.

S jakými pocity se dnes ohlížíte ke svému dětství? Co Vám dalo?

Paní Olga, 71

Dobré vzpomínky, ale později mě vadilo, že jsme nemohli cestovat a uvědomila jsem si manipulaci komunistického režimu prostřednictvím mládežnických organizací

Chodil jste do Pionýrské organizace Československého svazu mládeže?

Pan Petr, 70 let

Ano, do PO i Českého svazu mládeže, 1x týdně až do 15 let (pionýr) a do 18 let ČSM.

Hráli jsme tam různé hry, ale jinak jsem se tam nic extra nenaučila. Chodila jsem tam dobrovolně a líbilo se mi tam, protože jsem se tam setkávala se svými vrstevníky.

Chodil jste do Pionýrské organizace Československého svazu mládeže (nebo do POJ- Pionýrská organizace Junáka / Skaut atd..)?

Pan Karel, 72

Do pionýra jsem z vlastního rozhodnutí nevstoupil. Tato organizace mě byla odporná už tím, když jsem od kamarádů- pionýrů- slyšel, jak jsou vybízeni, aby poslouchali, co si doma rodiče říkají a oznámili to svým vedoucím.

Později, na doporučení kamaráda jsem vstoupil do Svazarmu (Svaz pro spolupráci s armádou) a jeden z oddílů této organizace byl veden zcela ilegálně jako „Vodní skauting“. Klubovna byla u Vltavy a na schůzkách jsme si mimo jiné četli ze starých skautských časopisů a místo politického školení jsme se učili vázat lodní uzle. Byla to doba nádherných výletů do přírody a přátelství.

Jaké výhody (popř. nevýhody) jste měl díky tomu, že jste byl (nebyl) pionýrem nebo že Vaši rodiče byli v KSČ?

Pan Karel, 72

Ač jsem nebyl pionýrem a rodiče nebyli v KSČ, dostal jsem se na střední školu, ale jen shodou okolností. Škola byla výběrová, dělaly se tam talentové zkoušky. Hlavně mi pomohla maminka, která se kamarádila s ženou vysokého funkcionáře KSČ, který na mě a naši rodinu psal posudek. Mladší bratr už takové štěstí neměl.

Mohl/a byste říci, jaké byly rituály Pionýra/ Junáka/ Skauti? (pozdravy, kroj, odznaky, příkázání) a hlavně jak jste je přijímal /a (vnímal/a)?

Paní Ludmila, 71

Měli jsme kroj, který jsme nosili jen při slavnostech, museli jsme skládat slib, ale nijak mě neomezoval. Na vesnici, kde jsem vyrůstala nic jiného nebylo a v této organizaci byl téměř každý, nehledě na to jak to bral vážně.

Jaké poznání Vám přinesla doba minulá (cca. 1948-1955)?

Paní Sylvie, 70 let

Na vesnici kde jsem žila jsem jako dospívající necítila totalitu nějak silně, i proto, že jsme nebyli informovaní jak dnes. Televize nebyla běžná. Lidé si hleděli svojí práce a pokud nepůsobili v politice, nebo veřejně nevystupovali proti režimu, neměli problémy.

Jaké poznání Vám přinesla doba minulá (cca. 1948-1955)?

Pan Zdeněk, 70

Minulá doba mi přinesla poznání, že bych si nepřál, aby v tak špatném politickém systému žili mí vnuci, pravnuci a další potomci.

Jaké poznání Vám přinesla doba minulá (cca. 1948-1955)?

Paní Jiřina, 76

Těžko říci, jak by doba vypadala bez komunismu, nelze to srovnávat s dneškem, protože dnes je doba jiná, modernější. Rozhodně bych komunismus ale nevrátila a uvědomuji si, že jsme mohli mít více možností bez něj.

Stýská se Vám po něčem, co v dnešní společnosti již nyní nenajdete? Co závidíte mládeži dnešní doby?

Pan Josef, 74

V dnešní době mládeže mají mnohem menší respekt k autoritám, škola špatně funguje, už neexistuje vlastenectví.

To co mě nejvíc štve, je že mládeže si myslí, že mají nárok všechno mít.

V dnešní době závidím mládeži možnost cestovat, poznat cizí zemi a učit se cizí jazyky.

Závidím samozřejmě svobodu myšlení a projevu. Zároveň v dnešní době mi ale vadí přílišný diktát peněz a surové mezilidské vztahy.

Stýská se Vám po něčem, co v dnešní společnosti již nyní nenajdete? Co závidíte mládeži dnešní doby?

Paní Marie, 76

V dnešní společnosti školství špatně funguje, neexistuje žádné vedení a každá může učit co chce. Už není respekt k věci a ke staršími lidem.

Zároveň závidím mládeži možnost cestovat, naučit si jazyky a to, že si můžou dělat co chtějí ve volném čase.